

Bördányi hétköznapok

Munka bőven akad. Aki csak bírja magát éjt nappallá téve dolgozik. Hogy azután nekikeseredve néz a semmibe, mert éppen magamagát is semmibe veszik a megszenvedett kétfortos paradicsomával? Igen, ez is a község életének része, miként Bördány is Magyarország része. Vidék. Nekem ez szépen hangzó szó és az itt élőknek sincs ebben semmi sértő. Lakják e községet jó kétezer-nyolcszázan, lassan gyarapodó létszámban. Örülve minden apró jövevénynek. Csöppnyi büszkeség, ha szobor díszíti a legszebb teret, s mert bővült az iskola és tornaterem épül közös munkával. Van gond, baj, fáradságos hétköznapok egymásutánja – de ezzel együtt is a leggyakoribb a tiszta égbolt Bördány fölött. Pillantsunk körül a templomtoronyból.

Pálinka nincs, jókedv még akad

Igaz, semmi ok a derűre. Az Ocskó-házban, a bördányi faluszélen legalábbis kevés eshetősége maradt a jókedvnek. Úgy tűnhetnék persze, elsősorban is amiatt, mert itt, a félig már tanyán pálinkafőzde, azaz szeszfőzde van a melléképületben. A tulajdonos és a működtető özv. Ocskó Istvánné és lánya az utóbbi fél évben a legkevésbé se lehet elégedett. A családi örökség szeszfőzde, amely 1924 óta működött, kisebb-nagyobb megszakításokkal, lehetséges, jó időre zár alatt marad.

Ólomzár alatt, mondja a két Julianna, merthogy anya és leánya egyként így szólítatják. Azért a plomba, mert olyan mérő-fokoló szerkezetet kellene a főzdében elhelyezni, ami főlémsztere vagy százötvenezer forintot. Volt és van is természetesen a pálinkafőző-szerkezet a pontos és el nem másítható állami szeszadót meghatározó óra, de az már nem megfelelő.

– Váltakoznak az idők, változnak a rendelkezések – hallom a fiatalabb Juliannától –, jóllehet már számíthatunk rá, egyszer csak előhozakodnak a mérőberendezés áthelyezésével. Arról van szó röviden: a most is meglévő és régebben minden vita fölött álló szeszmérőgép az első párlatot fokolta, s a méréshez el alapján kellett kiszámolni az államot megillető adót. Most a mérést a végeredményét kell lefolytatni, ami állítólag az államnak adózási szempontból kedvezőbb. Kisütötték ezt a változtatást már a 70-es évek elején, aztán csak halasztották, mindig öt évvel odébbtolták

az átállás időpontját. Most az idei év közepéig, június 30-ig adtak haladékot minden pálinkafőzdeknél. – Azóta tehát itt zárva a főzde? – Az új módú mérőmegoldást mi nem tudjuk fedezni. Őszintén megmondom, nekünk ez négy-öt év alatt se térülne meg. Nem beszélve arról, nincs minékünk erre a munkálatra tartalékolt pénzünk. Kölcsönt pedig ilyen kamatra nem kérünk. Mi sem vagyunk teljesen laikusok, a nagyapától, meg apukától elég sokmindent eltanultunk a főzdében. De még a nálunknál jobban értők is azt mondják, semmi nem előnyösebb az államnak az erőltetett végeredmény, mint a korábbi. A kis pálinkafőzdeknél, mint a miénk is, semmiképpen nem jó. A nagyüzemi szintű főzde az átlagoló mérésrel működtetve lehet, hogy megfelelő a pénzügyi számításoknak.

– Akkor tehát ki járt jól és ki rosszul, ha a kis pálinkafőzde itt a bördányi Béke dűlőben bezár?

– Végérvényesen még nem döntöttünk, hogy később átállunk-e. Most mindenesetre hiába jönnek a visszatérő környékbeliek, nem főzhetünk. Pedig mondhatom, nagyon szerették és szeretik ezt a pálinkafőzdet. A szegedi kiskertektől kezdve Zsombórtól, Forráskúrtól, de még Üllésről is jártak ide a kiszagdaságokban összegyűlt cefrét kifőzni. Bördányt ugyanígy érte persze. Évente általában háromszáz ember jött kifőzni a cefrét. Mindenki a sajátját tudta főzni, mert ez a főzde olyan kapacitású, ami kisebb mennyiségnek felel meg. Az üst 450 literes, két finomító van hozzá, az egyik 90, a másik pedig 300 literes. Most üresben van minden. Az emberek ki tudja merre főzetnek, s a bevételtől gyanítom részben megfosztódik az állam.

– Mekkora összeg ez több év átlagában?

– Tavalyról beszélök, akkor egymillió-százötvenezer forint szeszadót fizettünk, amellel 60 ezer forint áfát. A személyi jövedelemadó a bevételünk után körülbelül ötvenezer forint volt. Az elmúlt évben még anyuka fölügyelte a főzést, én csak este a papírmunkát végeztem. Bejártam dolgozni a Volánhoz, de idén a munkaügyi csoportot átszervezték, ekkor munkanélküli lettem. Hogy mindezek után még van kedvünk elmosolyodni? Lehet, ez inkább csak a fénykép kedvéért van.

Házépítők feltja

Adósságokba merült a fél ország, s a csapás leginkább azokon van, akik egyáltalában lakni szeretnének. A lakáshoz, építéshez többnyire kölcsön kellett, ami viharos gyorsasággal fölszoroztatott a kamatjával. Az önkormányzatok, illetve elsőként a hivatott különbizottságok birkóznak is derekasan a gonddal. Bördányban a közjóléti bizottság javaslatára a közeljövőben 118 ezer forint OTP-hitelkamat törlesztéstámogatás sorsáról kell döntenie. Egy-százötvenezer forint, miközben lakáshitel révén száznál több helybéli kell hogy részesüljön az összegből. Mivel ennyien adósság házépítés miatt.

Főhet a feje a bordányi képviselőknek, miként lehet igazságos az elosztott aprópénz. Tudjuk manapság az országban a leginkább szakadozott a szociális háló. Ha ezt látjuk, akkor a közjóléti hálón a legtöbb felt éppen a házépítők. A hiteltartozókra számolt fejenkénti ötezer forint célzott támogatás még meg is csappant. Olyan hivatkozással: a kommunális fejkvóta normatívájában részben ott foglaltatik a hitelörlesztés támogatása, levontak központilag a célirányos ötezerből a település lakóinak száma szerint mintegy 700 forintot. Mondhatni, ezek után már az adósságnak korántsem ötezer forint igazságos elosztásban kimeríti a nesze semmi, fogd meg jól kritériumait.

Az alpolgármester históriája

Szelíd szóval az osztályharcról

Ennyi sárgarépat egy pincében még nem láttam. Igaz, a pince se egészen köznapi méretű, pedig magánház alatt húzódik. Szóval nem olyan az egész szűkebbre vett környék, mintha nemtörődöm gazda birtokolná. Zádori Imre nyugdíjas bördányi polgármester portáján vagyunk, aki a köz akaratából az önkormányzat tagja, azon belül pedig éppenséggel alpolgármester. Hordja-e a titulust, döntse el mindenki, amint ételhordóval beteg édesanyjának viszi hazafelé biciklizve az ebédet.

Magam csak annyit láthatok, régies szóval megsüvegelik Imre bátyámat, akire ránézést is nehezebben illenek a szó: alpolgármester úr. Nem a tiszteletlenség, vagy bármilyen hátsó, sanda gondolat miatt. Csupán csak azért, mert tartásában, nyugdíjkoron túli szorgalmában olyan, mint a falujabéli, magukra és lakhelyükre adó bördányiak bármelyike. Mondhatni, hogy a tisztaság és a tisztesség, ez a két varázsszó kerül előtérbe Zádori Imre házába lépve. Még a pincében is olyan rend uralkodik, hogy a ritka egészséges, gyönyörködtető sárgarépagulák példázák talán a kiterjedt rendszeretét.

Mondja a gazda: valamikor a pincében száz hektó kadarka volt, most ugyanitt bő száz mázsa sárgarépa glédája tölti a teret. Amint a hűvöskés levegőről, a fagycsipkedte udvari szőlőskertből a fűtött szobába menekszünk, van immáron kiindulópont. Hosszú az út időben a sok hektó bortól a zöldségtermesztő diplomás szakértő mai napjáig.

– Lenne mit mesélnem, annyi bizonyos – kezdi vendéglátónk, az alpolgármester gazdasz, aztán rögtvest el is hallgat. Nem azért hogy kéretné magát, láthatólag ilyen a természeté.

– Hiszem, ha mondja – teszem elé válaszul, s aztán majd csak csordogálni kezd a homokórán át az időérlelte mondandó. Meg is teszi hatását a röpke pár perces csönd, mert előszedi néhány fontosnak tartott emléket. Részint dokumentumok, nem akármilyenek, de azt se állíthatnám, hogy mások nem birtokoltak hasonlókat. Mivel egykori, 1950-51 tájékról való veretes fogalmazású levelek, bírságoló értesítések, a megfélemlítés egyértelmű dokumentumai kerülnek elő sorjában.

– Valamikor volt eléggé számottevő földterületünk – mondja szóbeli magyarázatul Imre bácsi – Negyvenkettő hold a szülőké. Ez az 1950-es állapot volt, amikor rövidest megszabadultak anyámék a negyvenkét holdtól. Olyan módon, amit például ezen a bírságoló iraton lelhet.

Átböngésem a súlyos kihágás tömönatos minősítését és a büntetés 'mikéntjét': mert a tanya udvara szemetes volt úgymond, szalmával és trágyával is meg volt szórva,

ezért 300 forint bírságot ró ki az illetékes rendőrkapitányság. Tanuljon tisztaságot és rendszeret a magyar, mondom félhangosan, jó adag bosszúságos iróniával. Mert tudom, nem a rend, inkább a rendszer szeretetét akarták volna beleerőltetni az emberekbe.

– Nyilván nem tartja nagyon furcsának, egy idő után a szülők a földterületet, ahogy volt mind a negyvenkét holdat önként följajánlották a téscsének. Maradt még a nagyszülők földje, azon gazdálkodtunk utóbb. Annak is a bevált rendje szerint, ahogy tanúsítja a beszolgáltatási hátralékot fölsoroló községi tanácsi irat, következként az elmaradt burgonya, széna, sertés és tovább, minden kilogrammját egy forint büntetéssel elszámolva. Ez itt éppen 5413 forintot mutat.

Kérdezem mindezek után Zádori Imrét, mire lehet hasonlítani ezeket a pénzösszegeket. Mondhatni, 400-500 forint már igen jó keresetnek számított akkortájt, így sommázza a válasszal. Végestelen végig harag, fölindultság nélkül, majdhogynem szelíd megbocsátással beszél a múlttól. Természetességgel szól arról az időkről, amikor a szegedi Tisza Szállója éppen a vizsgálati fogságban tartottak időlegesen, kényszer lakhelyül szolgált. Ezáltal lett szállodai „vendég” idős Zádori is, Imre bácsi szülőapja.

– Hogy keveredett mégis a nehez idők múltával a tudományok világába, meg a szakszövetkezeti közös szakmai irányításába?

– Hosszú história ez is, meg nagyobb idő kellene végigvinni, mint ahogy a szocializmus korai esztendeit többszörösen éltük meg. Még a magángazdálkodó időben

jelentkeztem tisztára önszántamból mezőgazdasági középiskolába, ami azután olyan jól sikerült, nagy lélegzettel elszántam magam a kerétszeti egyetem levelező tagozatára. Negyvenöt évesen végeztem el, 1971-ben. Hozzáteszem, se párt, se valamilyen gazdaság, avagy éppen jólét, könnyű élet nem dik-tált nekem a tanulmányokra való elhatározásomban. Ráértem, kedvet éreztem hozzá, családot nem alapítottam, ezáltal az időm is megvolt a tanuláshoz. A szakszövetkezetbe már szakemberként kerültem. Gazdálkodó emberek voltak a szüleim, a nagyszüleim én is, de attól még nem változtam nagyot, hogy tanultam. Úgy értem, a természetem, a magatartásom az emberekhez.

Lám, egész röpkén, parányi büszkeséggel és annál jóval több örömmel emlékszik arra, ahogy bizalommal, majd mindenki ismerősként beszavatták a lakók az önkormányzatba és alpolgármesterré választotta a testület. Eszébe se ötlük, hogy lám a sors igazságot szolgáltatott, amikor a régesrég bírságoló-behajtó előljáróság helyébe lépett önkormányzatban szép tisztsége jutott. De azért arra fogadni memék: többszörösen oka van a családi ház utcai bejáratánál a tiszta udvar, rendes ház táblának. A régi idő Kistemplom-tanyai szülői udvarán a demokratikus rendőrség éber tagjai szétszórta szalmát találtak. Már csak azért is olyan rendet tart a házban, hogy érdemes a táblára. Bár a rendet mindig szerette. A múlt idők rendszereinek szeretete már nem ennyire jellemző.

AZ OLDALT ÍRTA:
BECSEI PÉTER

Művelődés – szabad vásár

Nem kell még egyenlőséget tenni a művelődés és a félreérthetetlenül gazdasági kifejezés közé, de az anyagi helyzet megérett arra: vállalkozzon, találja föl magát a közművelődési intézmény. Nem általános művelődési központ keretben működik a közművelődés háza, s vele a könyvtár sem, viszont januártól olyan megoldásokat kell keresniük, amelyben a fejleszhetőség jelei mutatkoznak.

A művelődési ház vezetője, Illés István úgy véli, a működéshez továbbra is biztosított egymillió-hétszáz ezer forint körüli összeg igencsak „bővülésre szorult”. Valamire való javításra, festésre se igen futotta eddig a működési költségeket éppenhogy fedező pénzből. Volt tehát már elektronikai vásártól kezdve megannyi pénzt hozó próbálkozás. Ezt az elkövetkező évben profi szinten kellene művelni: házások báljával, a biztonnal privatizálódó mozi-üzemi gépek ma még bizonytalan használatával, termékbemutatókkal és vásárokkal. Sőt még az sem

elképzeltetlen, hogy tranzitutasoknak kemping formálódik az épület melletti, villanyvilágításos tenispályát is rejtő parkban.

Semmiképpen nem akarják a bevált és ingyenes művelődési, szabadidős szórakozási alkalmakat pénzszerzésre használni. Az idősök és a gyerekek, akik legnagyobb számban látogatói és használói a művelődési háznak, könyvtárnak, nincsenek igazán „fizetőképes helyzetben”. Nem azok kárára kényszerül váltani gyorsított tempóban az anyagi szemléletre a közművelődést szervező személyzet, akik a legkevésbé képesek fizetni számítógépes játék használatért, folyóirat és más színes lapolvasgatásért. Éppen ezért szükséges a gazdálkodásra figyelmet fordítani és nagyobb bevételre szert tenni, hogy az eredményből biztonságosan és fejleszthetően megmaradjon a kultúra és a kulturált szórakozás esélye.

FOTÓ: GYENES KÁLMÁN